

ХАНТЫ ЯСАҢ

13 февраля 2020 года

www.khanty-yasang.ru

№ 3 (3543)

Основана 1 ноября 1957 года

«Югра лыднуптаты» оса тәхи ёх духаң кәсупсыйн

И. Самсонова. Встречу жур

Тәндуп тыдәш нивәдмит хәтәдн Ёмвошн А.В. Филипенко немуп тәд кәсупсәт дэщәтты хәрн «Лыжня России – 2020» немпи лұхаң кәсупсы мәнәс. Тәта тәняд од иты 1500-кем вошәң мир күтәдн кәссәт.

Юхи хәшум одәт вұш эвәлт па тәмхәтлд вәнты вошәң шуши мирлұв лұхаң кәсупсыйн кәсты юхтыйлдәт.

Тәм пұш мұң хән-тылұв па вухальлұв

увәс мир дәмәтсухн па вой ведты ёх лұхн сұв юхнән такды иши кәссәт. Щит Ёмвошәң «Югра лыднуптаты» оса тәхи кәщә, «Лыдәң союм» тәхийн пушхәт пидә

рәпитты вухаль не **Раиса Гаврильчик**, «Луима сэрипос» газетайн айкеләт дэщәтты не **Светлана Ромбанцева** **Марк** пухиел пидә, Югра мұв луваттыйн шуши мирлұв вәндата ювум хуятәт кәщә **Александр Константинов**, хәнты па вухаль газетайнәнән рәпитты айлат вухаль хә **Василий Мехнин**, «То-

рум Маа» йис пурмәсәт әкәтты па шавиман тәйтты хотн рәпитты хәнты не **Елена Цуркан** па лұв упел, Пенсионной тәхийн вух лұңәтты не **Анна Зверева** вәсәт. Лыд сора-кеши 150 метра хә-хәлсәт.

Россия мўв Президент ханшум айкелӓт хӓлӓнтсӓт

Ас хӓлты тылӓщ 30-мит хӓтӓдн Ёмвошн КТЦ «Югра-Классик» немуп хот йитн ийха ӓктӓшум округев правительства кӓщайт, ӓл хӓннехуятӓт Россия мўв Президент Федеральной собрания тӓхия ханшум айкелӓт хӓлӓнтсӓт па уша версӓт. Россия хон пелӓк Президент хӓ Владимир Путин путӓртӓс, хути кашӓн хӓннехӓ уша ат верл, муйсӓр тӓхет па мӓта поступсӓт Конституция хуци йма па тӓса елды лӓщӓтты мосл.

Югра мўев Общественной палатайн па округев правительства арсыр кӓщайт, здравоохраненияйн, образованияйн, «Центр труда и занятости» тӓхийн, культурыйн, социальной защита хотӓтн, оса верӓт лӓщӓтты, некоммерческой объединения муй экспертной верӓт хуци рӓпитты хӓннехуятӓт худыева Россия мўв Президент путӓр олаӓнн путӓртсӓт па мосты нумсӓт версӓт.

Сырыя мосл лупты сщи вер олаӓнн, хути Россия Президент В. Путин путӓр мўев луватн Ас хӓлты тылӓщ 15-мит хӓтӓдн кашӓн хӓннехӓйн ймсыева хӓлӓнтсы па ушӓна-сащӓна версы.

Щи путрӓл Россия хон пелӓк мўв хӓннехуятӓта лўӓӓтмал пурайн Владимир Путин лупӓс, хути Конституция непека сыры олаӓтн ханшум закон верӓт нух вантты па тўнширӓна арталӓты мосл. Кашӓн хӓ муй не йма па тӓса ат нӓмӓсл, муй хурасуп тӓс законӓн щирӓт катра иты хӓйты па мӓта утӓт щитӓт эвӓлт йилпатты муй па щирн йма верты рӓхл. Щит пӓта ин округев Общественной палата хуци рӓпитты хӓннехуятӓт Россия мўв Президент путӓр иса йилпа хӓлӓнтсӓт па нӓмӓссӓт, мӓта поступсы Конституция хуци

хӓйты па муй верӓт па щирн елды йма па тӓса лӓщӓтты мосл. Россия мўв Президент путӓр хӓлӓнтум вер юпийн округев вӓн кӓщайт па Общественной палата ханнехуятӓт иса арсыр лапӓт тӓхи щирн ортӓссӓт, щит «Демография», «Образование», «Культура», «Здравоохранение», «Экология», «Гражданское общество», «Экономика и предпринимательство». Кашӓн щимӓщ тӓхия ӓктӓшум хӓйт-неӓт нӓмӓссӓт, муйсӓр законӓт Конституция хуци ин йилпатты.

Россия мўв Президент путӓр олаӓнн мўн иньщӓссўв округев Общественной палата кӓща не **Ирина Максимова**. Лўв тӓмиты лупӓс, хути Президент хӓев путӓртӓс, мӓтты ки мет мосты хуята ӓшколайн тӓм кўтн классный руководитель тӓхийн рӓпитты хӓннехӓ лўӓтӓсл. Лўв, вантӓ, ӓнтӓ тӓп нявремӓт вӓнлӓтӓл, лўв айлат ӓх пидатӓл хӓтл мӓр вулкемӓл па елды вӓдты щирӓта дывел вӓнлӓтӓл. Щи пӓта классной руководителя рӓпитты хӓннехӓ ин аршӓк вухн федеральной бюджет тӓхи эвӓлт сухуптӓты мосл. Щи тумпийн Россия мўв ӓшколайтн кашӓн ол арсыр кӓсупсӓт лӓщӓтдыйт, щитӓт кўтн: «Учитель года», «Воспитатель года», «Луч-

ший педагог-психолог», «Лучший педагог дополнительного образования». Тӓп сщи утӓт кўтн «Лучший классный руководитель» немуп кӓсты щир иса ӓнтӓм. Мосӓн, щимӓщ кӓсупсы па верты рӓхл?

Ирина Максимова йясӓт щирн, тӓм хӓтл округев ӓшколайтн нявремӓт каврум летутн лапӓтты олаӓнн путӓртды. Щимӓщ вулаӓн вер пӓта Югра мўев ӓшколайтн кашӓн вер тӓса па тўнширӓна лӓщӓтсы. Щи тумпийн Сӓрханл вошн тӓм юхи хӓшум олаӓтн ӓшколайн нявремӓт лапӓтты пӓта немасыя комбинат рӓпитл. Щӓлта дыв хущеда «Белоярочка» немуп щичкурекӓт енмӓлты тӓхи Белый яр вошн пўншман тӓйды. Мосл иньщӓсты щи ӓшколайтн нявремӓт лапӓтты неӓт, муйн айлат ӓх ин ӓн тӓрумдыйт?

Щӓлта Россия мўв Президент хӓ путӓр олаӓнн Ёмвош эвӓлт вӓдты социолог хӓ **Илья Верховский** иньщӓссьв. Лўв путӓртӓс, хути Конституция непека арсыр йилуп законӓт йма нӓмӓсман лӓщӓтты ищипа мосл. Юхи хӓшум олаӓтн Россия хон пелӓк мўевн хӓннехуятӓт худыева йма вӓлӓт. Немудты далъ муй па вевтам вер иса ӓнтӓм. Лўв щирӓдн, щит шеӓк йм, хӓн Президент хӓ лупӓс, лӓдн ӓл хӓннехуятӓт ат нӓмӓссӓт, муйсӓр

йилуп законӓт елды йм вӓлупсы пӓта вўты веритды.

Юхи хӓшум пурайн лапӓт тӓхия ортӓсылум кӓщайт ийха ӓктӓщсӓт па Россия мўв Президент путӓр олаӓнн нӓмӓссӓт. «Демография» тӓхийн вӓлум хуятӓт тӓмӓщ нумсӓт версӓт:

1) 2024-мит ол вўш вӓнты 1,7 процент арат ай няврем сема ат питл;

2) 2021-мит ол вӓнты округевн ай нявремӓт хӓтл мӓр лавӓлты 225 щурӓс тӓхи йилпа лӓщӓтты мосл;

3) тӓм 2020-мит олн Ас хӓлты тылӓщ вўш эвӓлт кӓт няврем тӓйты хоттел ӓха нявремдал хӓлум ола йиты вӓнты вухӓт сухуптӓты мосл;

4) «Материнский капитал» вухӓт иса 2026-мит ол сухӓнты вўша верты;

5) мет олаӓн няврем сема питты пурайн хоттел ӓха «Материнский капитал» вухӓт ищиты сухуптӓты мосл;

6) «Материнской капитал» вухӓт 150 щурӓс шойт арат вӓнты вӓншӓка верты мосл;

7) хӓн хӓлмит няврем семья хуци сема питл, ипотека вухӓт сухуптӓты пӓта 450 щурӓс шойт аратн мӓлдыйт;

8) ипотека сухуптӓты вухӓт кӓт муй аршӓк няврем тӓйты хоттел ӓх пӓта хӓлум процент арат вӓнты верты мосл.

Тӓмиты Россия Президент путӓр Ёмвош Общественной палата па округев кӓщайтн дыв нӓмӓстӓл щирн ин йилпа лӓщӓтсыйт.

Владимир НОСКИН

75
1945
2020

Даль верат нәмлыйт

Даль верат тәмхәтл вәнты ймсыева Югра мұв хәннехуяттн нәмлыйт. Шит пәта Ас хәтты тылдың 27-мит хәтәдн Ёмвошн ҚДЦ «Октябрь» немуп хотн «Блокадный хлеб» вәйтантупсы вәс.

Мосл лупты, хуты Ленинград вошн Вудаң даль мәнум олат пурайн ши блокада вер араттелн 872 хәтл мәр вәс. Сырыя тәм вән вошев лыпат хойты тылдың нивәдмит хәтәдн 1941-мит одн немшәтн ар пеләк эвәлт иса ләп вүсы. Даль питты едпийн Ленинград вошн хәлүм-кем миллион хәннехә араттелн вәдмәл. Хән па фашистәт ел нәхәлсыит па блокада вер пүншсы, ши ол пурайн вош хуши тәп 557 шурәс ләпәтсәт хәннехә дыләнә хәшәс. Блокада вәлүм Ленинград вән вошн, вантә, миллион ветсәт

хуят сурма питәс. Ар пеләк хәннехуятт ищица ши ол пураитн ләдды әнтәма йисәт. Вантә, вош ләп мухәлтүм вер Советской армия ехлүвн тәп Ас хәтты тылдың 1944-мит одн пелки пүншсы.

Тәмәш «Блокадный хлеб» вәйтантупсәт тәм ол вүш эвәлт па елды пелә Россия хон пеләк луватн немасыя арсыр тәхетн ләшәтлүйт. Тәм вәйтантупсәт унтасн хәннехуятт, вантә, шәкәң па лавәртәң даль пура олат иса елды вәдты-холты ширедн ймсыева нәмты питләт па ши верат олаңән ай-

лат ехлада арсыр мосты айкеләт елды верты вүянтләт. Тәмәш «Блокадный хлеб» вәйтантупсы верат олаңән тәмхәтл мұңева «Новости Югры» округев газета кәшә хә Владимир Меркушев айкеләт тәс па лупәс, хуты Ёмвошн юхи хәшүм хәлүм ол мәр Общероссийской

народной фронт хәйт па неңәт иса тәмәш вер верләт.

125-кем грамм арат нянь пұлые даль пурайн Ленинград вошн кашәң хәннехә хәтл мәр мийләсы. Ши унтасн хуяттәт вешкәтә рәпитсәт па вош пүнәдн немшәт пила дәләссәт.

Владимир ЕНОВ

Ёмвошн коронавирус немпи мәш вантман тайты тәхи пүншды

Ши олаңән мирхот пурайн лупәс округ кәшә ләңкәр хә Всеволод Кольцов, мәта ут «Югра» немпи айт әкәтты хотн вәс.

«Шимәш немасыя штаб тәхи Москва хон вошевн вәд, мұң ищи Ёмвошн ишимәш тәхи пүншсүв. Кәшә щәта ма питлүв. Мұң кәшәйт, вән тохтурәт пила йиллуп коронавирус уша верты питлүв па муй иса верты питлүв, ләдн шимәш лавәрт мәш мұң хушәва ал юхтәс», – лупәс **В. Кольцов**.

Елды лүв лупәс:

– Муй пәта юхи хәшүм олатн ишимәш турәх мәшәт па хон пеләк Китай мұвн тывләт? Вантә, щәта шеңк ар мир вәд. Россия мұв немасыя мир ймәлты государственной комиссия поступсы ширн, Ас хәтты тылдың 30-митн

па хон пеләк Китай мұвн 7711 хуят коронавирус мәшә хойсәт. Лупсы, ин па хон пеләк 15 мұвн ичимәш мәш тывәс, Россия хушә әнтәм.

Россия па Югра мұвевн иса муй верты, ләдн шимәш лавәрт мәш ал тывәс. Тәмхәтл округев луваттыйн вән тохтурәт пила мирхот версүв. Мосл лупты, хуты иса мосты пуртәнәт, уңәл, нүл ләп йирты леккар сухәт па па мосты утәт вәдләт. Леккарәт, ай тохтурәт вәндтийдләт, муй ширн ши мәш олаңән уша верты па елды лекшитты.

Югра мұв Роспотребнадзор тәхи кәшә не **Майя Соловьёва** лупәс,

па хон пеләк Китай мұв эвәлт юхтүм хуяттәт ймсыева нух вантлүйт.

Округ мир ймәлты вер тәты департамент кәшә хә **Алексей Добровольский** ай тәс, грипп хурасуп арсыр мәшәт лекшитты пәта пуртәнәт вәдләт. Округев луваттыйн пәдницайтн лекшитты шира 700 улты тәхи вәд, мосл ки па 500 шимәш тәхи пүншды.

Ши департамент хушә инфекционной мәшәт лекшитты не **Людмила Катаныхова** лупәс: «Коронавирус мәш грипп па па ишимәш мәшәт хурпи, ширн мосл ванкүтды ймсыева еш нух лүхәтты, аршәк йиңк яньшты, тәд пурайн витаминәт деты. Ши тумпи интәм ән мосл ши тәхәтә йңхты, хута ар

хуят әктәшдләт. Мәшәңә ювман юпийн имухты тохтур хушә мәнты мосл».

Округ гигиена па эпидемиология тәхи вудаң тохтур не **Ирина Козлова** эвәлт уша йис, хуты мәшәң хуяттәт эвәлт вантты шира кәды вүды па шит елды Тюменә, Екатеринбург муй па Новосибирск вошн вәдты «Вектор» немпи тәхия китды.

Округевн немасыя ех Интернет хушәт нух вантты питләт, ләдн коронавирус мәш олаңән деваса мултас путәр ал хәншсы.

Тәп Федеральной Роспотребнадзор сайт хушә коронавирус мәш олаңән ймсыева уша верты рәхл.

Людмила ГУРЬЕВА

Муй щирн пенсия мӑты тӑхи рӑпитл

Ас хӑлты тылӑш 23-мит хӑтӑлн Ёмвошн РИЦ «Югра» немуп тӑхийн Пенсионной фонд тӑхи кӑща не Татьяна Зайцева пида вӑйтӑнтупсы вӑс.

Татьяна Зайцева

Т. Зайцева айкел лупӑс, хути тӑм мӑнум одн округев луватн йӑмкем арат пенсияя питум хӑннехӑ тӑйлӑв. Вантӑ, ин Югра хуши хӑ ёх Россия мӑвев йилпа вӑюм законӑт щирн тӑп 60 ол вӑша юхӑттел кемн пенсияя мӑнты щир тӑйлӑт. Щимӑщ закон пелы ӑн вантман, округевн тӑм пӑш йӑмкем арат хӑннехӑ пенсияя мӑнты лӑщӑтйыл. Лыв кӑтӑлн ар пелӑк неӑт па ши хӑ ёх, мӑта хуятӑт вера ар ол увӑс мӑвевн вӑсӑт па иса лавӑрт рӑпатайн рӑпитсӑт. Ши пӑта 2019-мит одн округев мӑв луватн 7,5 шурӑс хӑннехӑ пенсияйн вӑлдӑт, щит ин араттелн 1,7 процента арат Югра пенсионерӑт эвӑлт. Ши-ты иса йӑмсыева ийха ки лӑнӑтты, тӑм Ас хӑлты тылӑш 2020-мит ол вӑш эвӑлт округ мӑвевн 449,5 шурӑс хуят пенсияйн рӑтӑшӑлӑт.

Ӑн рӑпитты пенсионер ёха тӑм ол вӑш эвӑлт тылӑш мӑр вӑты пенсия вухлал нух елӑтсыйт. Рӑш щирн ки лупты, щит страховой индексацияйн версыйт.

Югра мӑв пенсия вухӑт, вантӑ, Россия мӑв луватн мӑты пенсия

эвӑлт ишипа вӑншӑ-кӑт. Мӑн округевн нух алумты пенсия вухӑт Ас хӑлты тылӑш олӑн хӑтл 2020-мит ол вӑш эвӑлт немасыя кӑщаитн иса 6,6-мит процент арата лӑщӑтсыйт. Ши щирн, тылӑш мӑр вӑты пенсия вухӑт шурӑскем арат шойт вуха нух елӑтсыйт. Ши пӑта страховой пенсия щирн рӑтӑшӑты мӑнум хӑннехуятӑт мет шимл пенсия вухел тӑм-хӑтл 23 шурӑс шойт вуха ванамаӑс. Вантӑ, кашӑн йилуп ол мӑр ши пенсия вухӑт айлтыева ишипа вӑна верлдыйт.

Елды округев Пенсионной фонд тӑхи кӑща не Т. Зайцева «материнский семейный капитал» вухӑт олӑн айкел верӑс. Вантӑ, Югра мӑвевн юхи хӑшум олӑтн кимит нӑврем сема питты пурӑйн государства эвӑлт айлат хоттел ёх вухн сухуптӑлдыйт, мӑта вухӑн нӑтупсы унтасн лыв хотӑт лӑтлӑт. Т. Зайцева ясӑт щирн, тӑмӑш поступсы лӑщӑтум вӑш эвӑлт округевн араттелн 141 шурӑс сертификат непек айлат хоттел ёха кимит нӑвремел сема питум пӑта мӑсы. Тӑм мӑнум 2019-мит ол мӑр щимӑщ материнской

капитал вух пӑта йртӑ-ян шурӑс мудтас сертификат непек кимит нӑвремӑн семьяйта юкантсы.

Ши вухӑн нӑтупсы унтасн айлат хоттел ёх йилуп вӑлты хот лӑтлӑт, итӑх хӑннехуятӑт ши вухӑт унтасн нӑвремлал арсыр йӑм тӑхетн вӑнлӑлӑт. Щимӑщ сертификат непекӑт пӑта тӑп тӑм пӑш округев луватн 25 процент арат айлат хӑннехӑ вӑнл-тыйлдыт вердал йӑмлдыт питсӑт.

Мосл лупты ши вер олӑн, хути иса Ас хӑлты тылӑш 2020-мит ол вӑш эвӑлт «материнский семейный капитал» вухӑт хӑлум процента нух елӑтсыйт. Ши пӑта тӑм ол вӑш эвӑлт кашӑн айлат хоттел ёха кимит нӑврем сема питты пурӑйн 446 шурӑс хӑтсот лапӑтхушьян шойт вух государства эвӑлт сухуптӑты питла.

Щӑлта округев Пенсионной фонд тӑхи кӑща не путӑртӑс, хути 2020-мит ол Ас хӑлты тылӑш вӑш эвӑлт социальной вухӑт, мӑта утӑт кашӑн тылӑш мӑр кӑт нӑврем енмӑлдыт айлат хоттел хуятӑт сухуптӑсыйт, ин ишиты 15 шурӑс сот хӑтыӑн нӑл шойт арата юхӑтсӑт. Кӑт нӑврем тӑйты айлат хоттел ёх тӑп хӑлум ол мӑр ши вухӑтн сухуптӑты веритдыйт. Щимӑщ хӑннехуятӑта иса кашӑн йилуп ол мӑр Пенсионной фонд тӑхия заявления непек хӑншты мосл. Сыр-сыр вух сухуптӑты верӑт тумпийн, Татьяна Зайцева лупӑс, хути тӑм йисн Россия хон пелӑк луватн иса цифровой щирн государства эвӑлт арсыр нӑтупсӑт лӑщӑт-дыйт. Пенсионный фонд тӑхи ишиты сыр-

сыр информационной верӑт щирн елды рӑпитты питл. Тӑм ол вӑш эвӑлт па елды вӑлупсы щиревн кашӑн рӑпитты тӑхи хуши иса электронной трудовой кинишка непекӑт верты вӑянлдыйт. Вантӑ, хӑннехӑ вӑншӑка йис па пенсияя мӑнты пӑта арсыр непекӑт ийха ӑктӑс, щит уша верӑс, муй хурасуп лавӑрт вӑс кашӑн рӑпата непек ийха ӑкӑтты.

Сырыя, вантӑ, итӑх хӑннехуятӑт рӑпитум тӑхет лӑп тӑхӑрсыйт. Ши тӑхет эвӑлт государственной архива немудты мосты непекӑт ӑн па мийлӑсыйт. Ши пӑта итӑх хӑйт-неӑт пенсияя мӑнты олӑт иса вӑйтты ӑн веритсӑт. Щӑлта рӑпата кинишка непекӑт ишиты иса вевтама тӑйсыйт муй иса вӑтшӑсыйт. Арсыр щимӑщ верӑт пӑта тӑм йисн электронной непекӑт тӑм ол вӑш эвӑлт верты питдыйт. Вӑншӑка ювум хӑннехуятӑт ишиты, катра иты, рӑпатаел олӑн хӑншты непек тӑйты веритлӑт. Ши тумпийн ин лыв рӑпитты тӑхилалн электронной утӑт па лӑщӑт-дыйт. Муйсӑр верӑт рӑпитты хӑннехӑйт рӑпатаел хуши йилпа тывлӑт, щитӑт тӑм йисн иса округев Пенсионной фонд тӑхия китдыйт. Вантӑ, щит пӑта пенсияя мӑнты кашӑн хӑннехуятӑ кеншӑка йил.

Округев Пенсионной фонд тӑхи кӑща не Т. Зайцева лупӑс, хути тӑм мӑнум 2019-мит одн госуслуга щирн рӑпитты хӑннехуятӑт пенсияйн вӑлты пир-шамум хӑйт-неӑт араттелн 587 шурӑс вер лӑщӑтты веритсӑт.

Владимир ЕНОВ

75
1945
2020

«Нәмты Әш» вер

Россия мұв оборона министерства тахи хуятат «Дорога памяти» немпи вер ләшәтсәт. Хута Вулаң даль пурайн мұвев давлум ёх олаңаң хәншман питл па хурдал шив вердыйт.

Ши вер Российской армия вулаң музей тахи ләшәтләт. Шәта даль хә-рәтн таранлум хуятат, оборонной заводәтн рәпитум ёх, партиза-нәт, Ленинград вошн атур суртат вантум хәннехуятат, даль хә-рәтн айкеләт әктум ёх, худыева, хуйтат ла-лясәт, рәпитсәт ши да-вәрт пурайн, дәдн рәт

мұвед фашистат эвәлт вәнһдыты.

Иса китум путрәт, хурәт па музейн вәдты пурмәсәт, мәта утәт сы-ры мира ән ванлгәсәйт, «Дорога памяти» нем-пи мультимедийной галерея тахия вердыйт. Шит Вулаң Победа хәт-ләт постаты пурайн пұншыды.

Ши вера күншемәты

кашәң хуят веритл. Шит пәта интернет хұват мосл «Дорога Памяти» сайт тахия Вулаң дальн лалясум хуят хурл верты па шив опраш немл, немл, ащел нем, хән се-ма питәс, хәншты.

Интернет хұват кит-ты ширн әнтәм ки, рәхл ванән вәдты военко-мат тахия ши непекәт тәты муй па почта

хұват китты: 119160, Москва вош, Большой Знаменский пер., 8/1 хот, «Дорога Памяти».

Хән непекәт нух вант-дыйт, нын ши тахи эвәлт пишмайн китдыйты, ху-та хәншман питл, хута лалясум муй па даль пурайн рәпитум хуят хур шивалдыты рәхл.

Ши олаңаң 8(495) 696-71-32, 8 (495) 696-71-36 телефонәт хұват муй па <http://doroga.mil.ru/> сайт мухты уша верты рәхл.

Хәнты ясаңа
тулмаштәс
Надежда ВАХ

Нявремәт пәта тыләш вухәт олаңаң

Россия мұвевн тәм олн әңкет-әшет нявремәд пәта аршәк тыләш вухн мәты питдыйт. Декретной па больничной вухәт иши вәна йиләт. Муй арат тыләш вух Югра мұвевн әңкет-әшет вұты питләт, ши олаңаң «Фонд социального страхования» хуши путәртсы.

Муй арат тыләш вух па мәта хуята мәды

Тәм олн няврем сема питты пәта әңкета мәты декретной вухәт 322191,8 шойт вух вәнты нух снумләт. Шәлта няврем сема питты пәта и пұш 27006,18 шойт вух мәды. Ши әңкет, хуйтат кәшаңа йиты вұш эвәлт 12 лапәт вәнты имет пәдһница хән-шаньшты мәндәт, дыв и пұш 1012,73 шойт вухн сухуптәдыйт.

Тәм олн әңкет-әшет олаң пуш-хиел 1,5 тәда йитал вәнты мет ай тыләш вух 7278 шойт вуха йил. Кимит па хәдмит нявремәд пәта мет ай тыләш вух – 10127,31 шойт вух, мет вән – 27984,66 шойт вух. Мосл лупты, шимәш вухәң нәтупсы неңәт рәпитты тыләш вухәд эвәлт 40 процента арат питл.

«Фонд социального страхова-ния» хуши рәпитты хә **Феофан Конев** ши олаңаң шиты лупл:

– Ши вухәтн мәдыйт тәп ши хуятат, хуйтат официальной ты-ләш вух ёша холумләт. 2020-мит олн хәннехә и хәтл мәр тыләш вухәд 2301,37-кәм шойт вуха йил.

Иса социальной вухәт Россия мұвевн ол мәр и пұш тәнлуп ты-ләш 1-мит хәтл вұш эвәлт вәна верийлдыйт.

Әңкет тумпи хуйтат вухн мәдыйт

Мосл лупты, әңкет тумпи дек-ретной ширн ашет, аңқаңкет, аңшәшет нявремәт пида юдн омәсләт. Мұң мұвевн иса рәт хуятат няврем пида юдн омәсты шир тәйләт па тыләш вухәт ёша холумты.

– Шит йм, хуты кашәң хоттәл ёх пиригы шир тәйл, хуйтат рәтләл эвәлт юдн няврем давәдты питл. Иса хуятәта ихурасуп непекәт тәты мосл. Аши ки мәнд, лұв рәпатая тәд вохты непек, няврем

Касум вош-имеңән
няврем пида

сема питты непек, әңкел рәпа-тайл эвәлт непек, хута хәншман питл, лұв няврем пида юдн ән омәс па шимәш вухәт ән вұл. Аңқаңкет па аңшәшет иши ши-мәш непекәт әкәтләт па рәпатая тәдәт, – лупәл Феофан Конев.

Мосл лупты, няврем мәшәңа ки йил, лұвек лекцитты пәта иши аңқаңкет, аңшәшет муй шәшет, шәтәшәшет рәпатаел эвәлт больничная мәнты шир тәйләт. 2021-мит ол вұш эвәлт хәннехәйт декретной вухәтн рәпатайлаң эвәлт мәты ән питдыйт, дыв «Фонд социального страхования» тахи эвәлт ши вухәтн мәдыйт.

Елена БАКАНОВА
Хәнты ясаңа тулмаштәс
Надежда РАГИМОВА

ВӘЯТН ШИ ОЛАНҢАН

«Фонд социального страхования» эвәлт интәм рәпитты хуятат нявремәд тәйтты пәта нәд ширн государственной вухәтн сухуптәдыйт. Кәт пособие рәпитты тыләш вух арат эвәлт лұнәтлүйнәң, шит декретной вухәт па няврем 1,5 ола йитәл вәнты тыләш вух. Па кәт пособие федеральной па округ поступсы ширн сухуптәдыйнәң, ән вантлы, муй арат рәпитты тыләш вух хәннехә ёша вұл. Шит няврем сема питты пәта и пұш мийләты вух па няврем тәйтты пурайн сырышәк пәдһница юхәтты пәта.

Дўв ханшум наръасты сувдал сәмәңа тайлау

Ас халты тылаш 27-мит хатлаң вухаль мир наръасты, суват ханшты хә Әмиль Иванович Косполов 80 тала йис. Мосл лупты, хуты юхи хашум олатн дўв Шапша кәртән вәна пелка йовум па мөшәң ех вәлты интернат-хотн вәл.

Ширн округ мир творчества хот ех дўв пәтәла етхот алыты шив мәнсәт. Ширн елды вәлупсәл мәр дўв вухаль мир поэтәтн ханшум стихәта наръасты суват ләшәтәс па емәңхәтләт пурайн наръәсәс.

Емвош округ вәна пелка йовум шуши ех тахи кәшә хә **Александр Константинов** лупас: «Тәп муххәтл мин Әмиль пида нәмәдмәс-мәң, муй ширн катра пурайн, мосәң, лавәрта вәсүв, тәп хутыса апрәңа рәпитсүв па арсыр емәңхәтләт ләшәтәйлсүв. Тынәң хәев, елды хұв йис, хұв нәпәт тумтака вәла!» Ширн юпийн дўв Ә.И. Косполова «Югра дылһуптәты» оса тахи эвәлт «Признание» немпи мевд пос мойләс.

Тәм етхот округ культура заслуженной рәпатнек **Файна Иштимирова** тәс. Дўв Әмиль Косполов олаңан пүтәртәс: «Әмиль – шит вухаль па ханты мирңән пух. Аңкел Анна Митрофановна Конькова – вухаль моньшәң ими, ащел Иван Прохорович Косполов – ханты, нявремәт вәндтәс. Әмиль хәт ола йовмәдн фортепьяно, елды баян, гармонь, скрипка наръасты утәтн йөнтты вәндтәйлды олаңитәс. Ашкола юпийн айтәд Әмиль Тюмень вошн музыкальной училище етшуптәс па Емвоша вәлты па рәпитты керләс. Тәта нявремәт наръасты вәндтәс, елды округ творчества хотн рәпитәс. Дўв емәңхәтләт пурайн шуши мир арсыр наръәсәс».

Алексей Рещиков ханты па вухаль мирңән хурамәң наръасты сүвәт наръәсәс. Әмиль Ивановича шир наръасты сыйт шенк сәма питсәт. Вантә, дўв айтедн шимәш семьяйн енмәс, хута

иса пурайн мұң увәс мирлұв наръасты суват, арәт сащсәт. Ширн елды вәлупсәл мәр дўв вухаль мир поэтәтн ханшум стихәта наръасты суват ләшәтәс па емәңхәтләт пурайн наръәсәс.

Емвош округ вәна пелка йовум шуши ех тахи кәшә хә **Александр Константинов** лупас: «Тәп муххәтл мин Әмиль пида нәмәдмәс-мәң, муй ширн катра пурайн, мосәң, лавәрта вәсүв, тәп хутыса апрәңа рәпитсүв па арсыр емәңхәтләт ләшәтәйлсүв. Тынәң хәев, елды хұв йис, хұв нәпәт тумтака вәла!» Ширн юпийн дўв Ә.И. Косполова «Югра дылһуптәты» оса тахи эвәлт «Признание» немпи мевд пос мойләс.

Тимофей Молданов тәм хотн вәлты пирәш еха ай тәс, хуты Әмиль Косполов ар әр пунәс округев луваттәйн йис пурмәсәт лавәлты хотәт омәсман. «Яма нәмәдмәс, хутыса Әмиль Иванович ар ол округ творчества хотн рәпитәс. Шир хот эвәлт арсыр кәртәта яңхидәс. Варьеган кәртән ханты-юрн мир йис кәрт омәсман павәртәт таләс. Емвошн дўв «Торум Маа» ханты па вухаль мирңән йис кәртәте омәсмы нәтәс. Дўв олаңмит хуят, мәта хә тәм йисн ханты па вухаль мир наръасты суват ханшты питәс», – лупас Т.А. Молданов. Дўв эвәлтәла уша йис, ин округ мир творчества хотн шуши

Т.А. Молданов йм ясәтлупт Ә.И. Косполова

Л. Гурьева вәрум хур

мир культура тахи кәшә не С.Н. Нестерова Ә.И. Косполовән ханшум ар суват әкәтл па елды арәт пида диск шұңк етл. Тәмхәтл Ә.И. Косполов творчества хот эвәлт ишәкты непек на тынәң мойлупсы холумтәс.

Тәмхәтл ханты мир «Емвош ех» па вухаль мир «Луима» ариты тәхәң хуятәт «Уют» немпи интернат-хотн вәлты ех па Ә.И. Косполов пәта арисәт, яксәт. Әмиль Ивановича «Мисне» немпи ар мет әмәш вәс хәләнтты. Вантә, вухаль мир поэт Юван Шестаков «Мисне» дұңатты ар ханшәс, Әмиль Косполов шив ар сув ләшәтәс.

Ханты мир профессор ими **Евдокия Немысова** нәмәдмәс: «Ханты Әмиль мұнев вәндтәс, дәлн мұң арсыр мирәт вулаң композиторәтн ханшум ар суват ат хәләнтсүв. Ә.И. Косполов Ас халты тылаш 27-митн, ханты мир поэт Микуль Шульгин тәндуп тылаш 1-митн 1940-мит олн сәма питсәңән. М. Шульгин 2007-мит олн әнтәма йис, тәп дўв стихла эвәлт мир арәт верәс». Е.А. Немысова «Вұшә, вұшә, ма рәт

мирем...» ар арийс. Ханты Е.А. Немысова «Арәңмоньш не» ариты тәхийн арийс, шир пурайн Ә.И. Косполов иши дыв пидәла рәпитәс.

Вухаль мир профессор ими **Диана Герасимова** нәмәдмәс: «Нәмәдмәс, хуты Леуши кәртема Евра кәрт эвәлт интерната нявремәт тәтәлсәйт. Шир ай вухаль кәртән нумсәң-сащәң ех сәма питсәт, шит моньшәң ими А.М. Конькова, ученойңән Е.А. Кузакова, А.И. Картина па па хуятәт.

А.М. Конькова эвәлт арсыр йис пүтрәт, моньшәт нух ханшум. Дўв эвәлтәла уша йис, Ивыр похатур – шит Евра кәрт лавәлты емәң хә».

Әхәт Александр Константинов рұш арәт арийс. Шәлта шай яньшман Әмиль Иванович пида пүтәртсүв.

Тынәң Әмиль Иванович, нәң нәптән 80 тала йис! Вән пәмәшпа нәң йм верләң, ханшум хурамәң ар сувләң пәта! Елды хұв йис, хұв нәпәт тумтака вәла!

Людмила
ШУЛЬГИНА

Ёмвошан мир топщитты вэндтыйлсат

Там йисн ар ут верды мўн мирев ташан вэлупсы елды тўвман. Тэнял юхи хайшум тылашн Ёмвошн округ мир творчества хот ёх немасыя вэндтаты хяр лэщатсат. Шив юхтум нявремат, вэн хуятат топщитты вэндтыйлсат.

Ханты мир арсыр нумсан юнтупсэт тайл. Там хатлан ханты мирев йис вэлупсы дерамтты хэ **Тимофей Молданов** па Касум картан хэ **Яков Тарлин** немасыя юнтут адьсанан. Кат хуят ёшлад кедн лап йирсийт, мосас мәнхал ан кетумман еңхасашты.

Шуши мир культура верат тэты не **Светлана Нестерова** мойн ёха ай тас: «Учёной ёх 1837-мит одн ши юнтупсы оланан уша версат. Шит шашки хурпи юнтупсы. Ши тумпи мўв илпи йис картат-вошат каншты археологат иши шимаш юнтупсэт вайтсат. Г.П. Визгалов учёной хэ экспедицияйн Кеум юхан хонанан Когончинат вут картан ши юнтупсы юнтты сохал па вой хурпи утат вайтсат. Учёной ёх ясан ширн, увас, хатл етты пелак хантэт шимаш юнтупсы тайсат».

В.М. Флоринского немпи Томской государственной университет хуца катра пурмасат лавалты хот вэл. Щата 1885-мит ол вўш эвалт топис юнтупсы вэл. Ши ут хуват вухаль мир верантты хэ **Анатолий Вадичупов** лўв эвалт хураман «Топис» юнтупсы утат верас, шит вет вўды муй амп, вет кўран вой, вет тохтан вой па вет перна пос пида ут.

Ханты мирев йис вэлупсы дерамтты хэ **Тимофей Молданов** ай тас, хути ханты лўв щашел пида «Топис» юнтупсийн юнтас. Лўв ханты йис путрат, моньшат акатман пурайн уша верас, ханты моньшатн моньшан хуятат иши «Топис» юнтут юнтсат. Нух питум хуята мулды мойласы. Вантэ, катнан кўтэлн юнтум елпийн лупсанан: «Нух питлан ки, там юхан хуца па

М. Вагатова моньш лўнэтл

Д. Нестерова-Р. Ахметов пида юнтал

там вэнтан хўд па вой велты питлан, шит нан мўвен питл». Шиты катхалум-нял муй па лапат хатл юнтийлсанан. Мўв ортум пурайн рэтат иши кўтэлн топщитсат, нух питум рэт пириум мўв хуца шушмащсат. Йис путрат эвалт уша версы, хути юрн мир пида лалясум пурайн хантэт иши дыв кэщадл пида топис юнтупсы юнтсат. Ширн юрн мир иши шимаш юнтут тайсат.

Там хатлан ханты мир поэсса **Мария Вагатова** «Топис» юнтупсы юнтты вэндтаты хара юхтум нявремата моньшат лўнэтас. Шитат лўв ханты нэптэл вэна ювум рэтлад эвалт хэлантас.

С.Н. Нестерова ясан ширн, ханты «Топис» юнтупсы хэт ширн юнтты рэхл. Вантэ, топис юнтупсы и пелак рўщ шашки юнт хурасуп, тэп

еша па ширн юнтты мосл. «Топис» юнтупсы сохал нохяр юх эвалт версы, щата питы па нуви посат (утат) вэлдат. Рўщ шашка юнтупсийн питы утат хуват «шэшлат», ханты ширн нуви утат хуват янхты мосл.

Ши юпийн мир кўтэлн топщитты питсат. Мет сыры Светлана Нестерова Дарья эвел лўв вэндтум хейл Радмил Ахметов пида топщитас па нух питас. Там нумсан ханты эвие ям арат ол Ёмвошан топщитты вера немасыя ашколая янхал, ширн тэса юнтты хошл.

Мосл лупты, там одн Ёмвошн Мўвтел мир топщитты касупсы питл, ши пурайн мойн ёх иши веритлат ханты топис юнтупсийн юнтты вэндтыйлды.

Людмила ГУРЬЕВА

ВЭЯТН ШИ ОЛАН

«Топис» нем юнтупсы топщитты ясан эвалт тывас. Моньшан шиты ханшман вэл: «...Шитэлн ёхлад па ел шахматлаты-топщиллаты омассат...».

А. Зверева пух пида топщитал

Л. Гурьева верум хурат

Нях вошн арсыр ёмәңхәтләт верл

Тәм пұш оса верәт тәты айлат ханты не Наталья Борисовна Есаулкова олаңан ләңхалум хәншты. Лұв Нягань вошн па Октябрьской районан Асугорской айлат тәхи кәща неңа вәл. Ши тумпи Ёмвош округ шуши мир «Югра дьлнуптәты» немуп оса тәхи хуща Нягань вошн кәща ләңкәр неңа рәпитл. Шәлта Россия мұв арсыр айлат ёх оса тәхия лұнман вәл. Тәм каркам не ай нявремәт хәтл мәр тайты 6-мит хотн физкультура верәта тәпиет вәнтгуман Нягань вошн кәпәртәл. Вантә, каркам хәннехә арсыр вера сора кұншемәл.

Наталья хәнты Явров ёх хотн Сүмәт-вошн енмәс. Ащел – Тұт ләвум кәртәң хә, әңкел – Касум мұв хәнты не. Лұв вәна пеләка ювум рәтләл эвәлт ая вәлмәлн арсыр йис вер хәляс. Ши пәта вән непекәңа ювмәлн иса сәмәлн рәт мирл пида рәпитты ләңхас. Имудыйн 2012-мит олн Нуви сәңхум вошн Ас хәнты не Александра Лельхова пида вәтаңа йис. Ши неңие лұвела лупәс: «Тәта хәнты щирн ариты, якты «Увәс хурамәт» тәхи вәл, юва, мұң пидава питләң рәт ясәңән ариты па йис ими якәт вәнтдәты». Ши вұш эвәлт Наталья Нуви сәңхум вошн Асугорской оса тәхия вұ-янтәс рәпитты.

Әхәт лұв Нуви сәңхум вош эвәлт Нягань воша касләс. Шәта каркам хәнты не елды оса верәт әхтйин рәт мирл пида кәпәртты питәс. Лұв Нях вошн ариты, якты «Рәт мир» немуп тәхи ләщәтәс. Лыв арсыр ёмәңхәтләтн, етнхотәтн па вәйтәнтупсәтн хәнты мир якәт якләт.

Тәта увәс мир верәт тәты тәхи вәл. Шәта рәпитты хуятәт пида Наталья ванкұтды вошәң ёх пида вәйтәнтйидләт. Лыв яха йис хәнты мир вәлупсы олаңан ай павәтләт. Арсыр хәннехәйта ванлталәт, муй иты акань, намәт

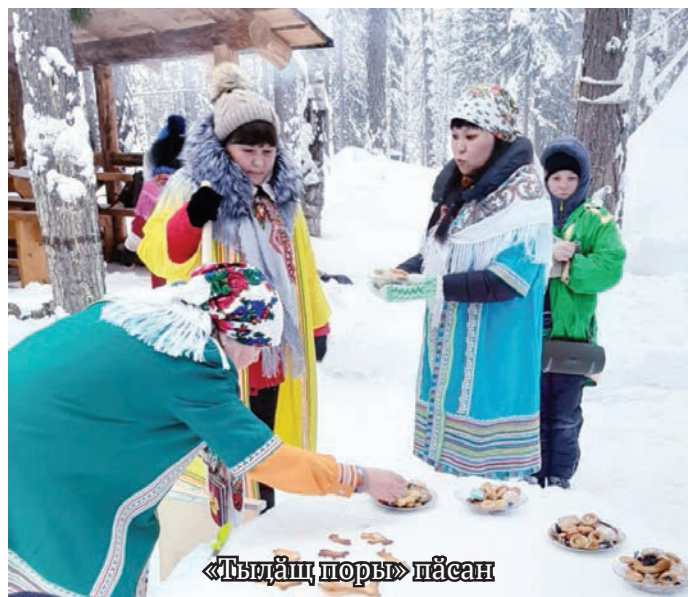
әнтты па сәк кәрәтты. Ши тумпи Нягань вошн увәс мир яха йис пурмәсәт шавиты тәхийн әктәшйидләт.

Кашәң хәннехә вәлупсәлн памәтты, нәтты хуятәт тайл. Наталья арсыр суртән иса әңкелн па ащелн нәтла. Шәлта оса верәт әхтйин айлат хәнты эвия тәс әш хұват шәшты нәпәтләң вәна ювум именән Людмила Романовна Хомляк па Зоя Ивановна Проскурякова нәтәсләңән. Ши тумпи Нях вошәң неңәң Ирина Геннадьевна Кандрова па Вера Надеевна Арзамасова иса Наталья памәтләлән, муй иты мир пида рәпитты мосл. Нын ши вәлән, ванән нәң пида-на и сәхумн, и кұрн шәшты хәннехә шеңк вера ән тәрмәл. Н. Есаулкова ясәң эвәлт уша йис, лұв арсыр оса верәт Нях вошәң эветн М. Гущина, Е. Проскурякова, Е. Горева, Е. Мошкина па па хуятәтн нәтла ләщәтты. Тәм мир унтасн Нягань вошәң арсыр хуятәт увәс хәннехәйт йис вәлупсы олаңан уша верләт. Лыв кашәң ол ийха «Ләхсәң нурл», «Рәт ясәңәт ёмәңхәтл», «Хұд вел-пәсләты ёх хәтл», «Вурңа хәтл» па па ёмәңхәтләта мир әкәтләт.

Тәм вәйтәнтупсәтн йис хәнты пурмәсәт ванлталәт. Шәлта арсыр мұв шуши мир

Нях вошәң неңәт

«Тыләщ поры» пәсан

рәт ясәңәта 2019-мит ол адыман вәс. Ши пәта Наталья Нях вошәң айлат неңәт Марина Гущина па Елизавета Проскурякова пида әшкола нявремәт кеша хәнты ясәңән урок ләщәтсәт. Лыв эвета па пухәта хәнты щирн ләмәтсухәт олаңан путәртсәт.

Шәлта тәм ванән ропхәң кұрк тыләщ 2-мит хәтәлн Нягань вошн «Тыләщ поры» ёмәңхәтл вәс. Тыв хәнты мир яха әктәщсәт, вән имет па айлат хуятәт Ная-Вәрта

пойкшәсәт. Немасыя Тыләщ пух кеша нянең, дөтутәң дөньщ пәсан версәт. Юхтум мир хәнты мир якәт вантсәт.

Л.Н. Есаулкова арсыр вер тумпи икел пида кәт няврем енмәтләл. Вән эвиел Эвелина лұв пидада «Куренька» як якл. Шәлта тәм каркам хәнты эви лухн хәхәтлөтты вер мосман тайл. Щимәщ апрәң мир Нягань вошн вәлләт.

Ульяна МОЛДАНОВА

Варьёган кэртан вўды эҳдāt

Д. Кельмин Екатеринбург вошн

Юх эвāлт хурамāң хурāt верты хә

Мāнум олн Ёмвошн ма хāнты хә Денис Кельмин пида вāйтантийдсум па путāртсум. Лўв нарāсты утāt верты мирхота тыв юхтылдāс.

Тām айдат хә хāнты семьяйн сема питāс. Ащел – Михаил Денисович Кельмин – вой-хўд велпāсдуман вэл, āңкел – Светлана Пенчевна Кельмина (Айваседа) – тунты эвāлт арсыр пурмāсāt верл, щи тумпи вўды сух эвāлт дэмāt-сух ёнтāд. Светлана Пенчевна ащел – юрн хә. Юрн мир хāншты хә Юрий Кылевич Вэллa – щит лўв щатыщасел вәс, лўв вәлупсәд мār вәнт шушийн вўдэт давāл-ман вәс.

Светлана Кельмина Ватьёган юхан хонāнāн вәнт шушийн сема питāс па енмāс. Яртгяң класс етшуптумал юпийн Аган кэртāн интернатн рәпитāс. Щирн Денис енмāс Аган кэртāн. «Рәт ёхдам вәнт шушетн вўдэт давāлман вәлдāt. Варьёган кэртāн интām āңкем имайл вәл, щит Елена Фёдоровна Айваседа (Юрий Вэллa имел). Лўв хилдылал интām вәнт шушетн вўдэт давāлман вәлдāt, аңкшасел верл еллы тәдāt. Щирн ма айтелн вәнт шушета рўтыщаты яңхийлдсум, шуши мир йис верāt яма вәдем»,

– лупл Денис Кельмин.

Лўв Аган кэртāн āшкола етшуптāс. Вәнтыйл-ман юх эвāлт арсыр пурмāсāt верты питāс. Щāта «Центр дополнительного образования» тāхи вәс. Нявремāt кашāң хātл āшкола юпийн шив яңхсāt. Щāта Денис юх эвāлт арсыр пурмāсāt верты вәнтыйлдāс, щи тумпи юх эвāлт хурамāң хурāt верл. Лўв Георгий Григорьевич Соколовāн вәнтāсы.

Ѐшкола етшуптумал юпийн Денис Кельмин Покачи вошн автомеханика вәнтыйлдāс. Щāлта армияйн служитāс, Тверской область ракетной войскайт хуши вәс. Армия юпийн лўв

пәльницайн «скорая помощь» машина тәты хәя хәлум ол рәпитāс, щи юпийн мўв илпи таш вўты тāхийн. 2017-мит олн Аган хуши шуши мир промыслāt па ремёслайт хотн рәпитты питāс. Щāта арсыр пурмāсāt верл – эхāl, пән, дәп, вултуп, пур па па утāt. Юх эвāлт пурмāсāt верты мирхотāта яңхāl, щāта шуши мирāt кўтәдн вәнтыйлдāt арсыр пурмāсāt верты.

Щи тумпи Денис юх эвāлт хурамāң хурāt верл. Мāнум олн вән кер тылдāщн Екатеринбург воша кāсупсыя яңхāс, щāта «Большой Урал» немпи мўвтел мир VII-мит мирхот вәс. Денис «Этнографический сувенир» кāсупсийн олаңмит тāхи холумтāс. «Ма нохār юх эвāлт

хур версум, щāта вой велпāсдаты хә вәнтāн лодь, кāt юрн хот, рат хār, кўрāң вой лодь, еллы вәнт юхāt версум. Тām хур пида олаңмит тāхи холумсум. Ма иса хўрāt мулды пурāt иты верлум. Хурдам пелы вантман хāннхә шуши мир вәлупсы олаңāн уша верл. Щи тумпи па кāсупсәта ищи хурāt китыйлдум, ар ишāк непек тāйлум», – лупāс Денис Кельмин.

Лўв Ёмвоша нарāсты утāt верты мирхота рәпатайл эвāлт китсы. Щи олаңāн лўв щиты лупл: «Ма пāнāн юх шәп тәсум, щи эвāлт нарāсьюх верты лāнхалум. Тāта и хātл мār нарāсты вер олаңāн мўңева путāртсāt, и хātл нарāсьюх верты питлум. Мўңева рәпатайн мосл катра йис иты юх эвāлт пурмāсāt верты вәнтыйлдты. Неңāt па тунты эвāлт ищи йис щирн пурмāсāt верлāt, ищи щимāщ мирхотāта вәнтыйлдты яңхийлдāt. Итәх ёх юхātлāt, йис щирн верум арсыр пурмāсāt вохлāt, мўң верлўв па тынылўв. Эхāl 25-30 шурāс шойт вух тына хойл, пән – 30 шурāс шойт вух. Ма рәпатаём мосман тāйлдем».

Д. Кельмин Ёмвошн нарāсьюх верл

Н. Рагимова верум хурāн

Надежда РАГИМОВА

Касты пурайн

Югра мұв губернатор Н. Комарова
шуши ёхлұв кўтн

«Югра дылңуптаты» оса тăхи ёх лұхăң кăсупсыйн

✎ Елды путър. Олăң лопăсн олңитуман въл.

Щит XXXVIII-мит лухăң кăсупсы вѳс. Россия мұв хұваттыйн тăм кăсупсы мосман тăйды, щит пăта кашăң ол аршăк мир кăсты хăра юхăтл. Тăм ол тѳнлуп тылăщ 8-мит хăтăлн Югра мұвн вѳлты 11 500-кем хăннехѳ лухăн ваттемăс.

Мосл ястăты, Югорск вошн, Нуви сăңхум, Советской па Сұмăтвош районăт хуши тѳрум вера ищки вѳс, щиты лухăң кăсупсы па рўтьщăты хăтăлн лѳщăтлы.

Щи тумпи Сѳрханл

вошн мет ар вошăң мир лухăң хăра юхтăс, 2 600 хăннехѳ лухн хăтемăс. Кимит тăхийн Ёмвошăң мир – 1 431 хуят лухăн лѳмтăс. Хѳлмит – Нефтеюганск вошăң ёх – 1 101 хăннехѳ лухн кăссăт. Нѳлмит тăхийн – Манстър районăн вѳлты мир, 1 048 хуят лухăң хăра юхтăс.

Кашăң вошăтн лухăң кăсупсы тумпийн ѳмăщ верăт лѳщăтлдыйт. Вантѳ, «Лыжня России» лухăң кăсупсы ѳмăңхăтл хурпи, кăсты ёх кўтн итѳх вѳн хуятăт па нявремăт

хурамăңа арсыр лѳмăтсухăт лѳмăтман вѳсăт.

Щăлта мұң хуятлұв увăс мир лѳмăтсухн па вой велты ёх лұхн сұв юхăң такды кăсты вер тумпийн тѳх ѳращты неңăт, хăйт па пушхăт амп ѳхăлн хăтăтьлѳсăт па шуши мир ѳращты кăсупсѳтн арсыр щирн ѳращсăт.

Щи тумпи тăм пұш Ёмвошăң мир пăта лухăң хăрн нюки хот ѳмăссы. Кашăң хăннехѳ тыв лұңемăты веритăс, лѳлн шуши мир кѳр пұңăлн хошмăлтыйлты, хăнты, вухăдь па юрн арăт хѳлăнтты, ищимăщ

якăт вантты па увăс йис пурмăсăт олăңăн уша верты.

Мосл ястăты, ар ол мър хăнты мир йис вѳлупсы тѳты ими Лидия Алясова вошăң мир пăта юрн хот лѳщăтăл.

Югра мұв губернатор ими Наталья Комарова нюки хота ищи лұңтылăс. Шуши мирлұв пила путъртăс па ийха хур вўсăт.

«Лыжня России – 2020» лухăң кăсупсыя арсыр луват хăннехѳ кăсты хăра юхăтл. Щикем ѳмăщ – тăм олн Сѳрханл районăн хѳлум ола ювум пушхие лухăн лѳмтăс. Нижневартонской районăн 82 ол луват вѳнлат хăннехѳ лухăн ваттемăс.

Ванкўтды лухăң кăсупсыя мир тăлаң хоттел ѳх пила юхăтлăт. Щиты тăм олн Сѳрханл вошн вѳлты мет ар нявремăң Кузнецовăт хоттел ѳх лухăт ваттемăсăт. Ийха лұңăтты ки, дыв семьяелн нивл хăннехѳ вѳл.

Щи тумпийн ѳращты ѳх па мойңа юхтум мир еплăң содаматн лăпăтсыйт па каврум шайн яньшлтъсыйт.

Ирина САМСОНОВА

А. Константинов, М. Ромбандеев
па В. МехнинС. Ромбандеева, Р. Гаврильчик,
Е. Щуркан па А. Зверева

И. Самсонова хăншум хурăт

Рэт ясңем дерамтты олаңан немәлт пурайн ын нәмәссум

Щиты лупас айлат учёной не Галина Леонидовна Нахрачёва. Там ванан ма лүв пидала вейтантыйлсум па еша путартсум.

Галина ма рэт мўвем эвәлт, лүв Ас нопатты тыләш 6-митн 1985-мит одн Ямал мўв Лорвош район Асов кәртән сема питәс. Ащел немл Леонид Никитич Нахрачёв, әңкел – Зинаида Николаевна Енова. «Хәт одем вәнты Карвош кәртән енумсум, щәлта мўң семьяев Касум-Нюл кәрта касләс. Ащем вәлупсәл мәр «Горковской рыбзавод» хуща хўл вәлпәсләс. Әңкем сыры нянь верты неңа вәс, щәлта ай тохтура рәпитәс. Ин дын рўтьщәләңән. Мўң семьяевн вет ныврем енмәс.

Сергей яём Хәнты-Муши кәртән музейн рәпитл, Надежда удем Лопхәри кәртән вәл, Семён апщем Ноябрьск вош пўңәдн мўв илпи газ вўты хәя вәл, Олеся апщем Ёмвошн хәтл мәр ай нывремәт тайты хотн рәпитл», – путартәс Галина.

Галина Касум-Нюл кәртән енмәс, әңкел ащел иса пурайн мислов вәйсәңән. Нәл класс вәнты рәт кәртәдн вәл-тыләс, елды Лопхәри кәртән әшколая мәнәс, щәта интернатн вәс. Ай пураел олаңан щиты нәмәлмәслә:

– Кашәң лўңән мўң әңкева-щева турн сәвәрты, хўл вәлпәсләты, воньшумутәт әкәтты нәтсүв. Юдн әңкем ащем кўтәдн рәт ширн путартсәт, тәп ма немүлт пурайн ын нәмәссум, хуты рәт ясңем дерамтты питлүм. Ма щәсем Мария Семёновна Нахрачёва (Сотруева) – моньшәң ими вәс. Ни-

колай Никитич Нахрачёв шәңәт яём лүв моньш-лад әктәс па киникайт хәншәс. Щәсем мўне-ва йис путрәт, моньшәт моньшәс, арәт арийс.

Галина дыв рәтәл олаңан щимәш путәр тәс: «Хәнты Кунавәт мўвәң Сотруев опращем ванкўтлы вўдылад пила Касум мўва Мушәң кәрт мухты яңхиләс. Роман ши кәртән хурасәң эви шиваләс, щикем сәмә-ла рәхәс. Айлат кәтнәң долма хунтасәң. Кунавәт мўвн ши ими Мушәң имия алышәсы. Дын уяңа-пишәңа вәс-ңән. Семьяелн вет пух сема питсәт. Роман шәкәң ай юхтәс – далә ол-нитсы. Иван Иванович Сотруев икел па нәл пухлад: Сидор, Иван, Семён, Николай вуракәт вошитты далә мәнсәт. Далә эвәлт тәп Семён пухл юхды керләс, ху-дыева щәта пәрсәт. Ванкўтлы Мушәң ими пәрүм икел па пухлад олаңан шәкәң ар арийс».

Галина лупас, далә пурайн Аким щәтышәщел Касум-Нюл кәртән «Ям вәлупсы пәта» немпи колхоз хуща тарма хўл па вой вәлпәсләс, лүв Никита пухлдалә яңхәс.

Галина вәлнтийлдты олдал олаңан щиты нәмәлмәслә: «Ма әшко-лайн химия, биология, история, немәш ясәң урокәт мосман тайсум. Ширн ай тохтура, юри-ста, следователя, немәш ясәңа вәлнәтты неңа йиты ләңхасум. Илья Никитич Нахрачёв яём сўт ики ләңкәр хәя вәс, ипўш лўңән мойна юх-тыләс па лупас: «Сле-

Г.Л. Нахрачёва

дователь рәпата – щит не рәпата хән? Щит шеңк лавәрт па пәлтап рәпата».

Яма әшкола етшуп-тумал юпийн 2002-мит одн Галя Пулңавәт вошн А.М. Зверев немпи педколледж хуща немәш ясәң тәты неңа вәлнтыләс. Елды Югорской университет хән-ты ясәң факультет хуща вәс. «В.Н. Соловар мў-нев тәса вәлнәтәслә, мә-нема шеңк әмәш вәс вейтты, у рәт ясңем па финно-угорскыя сәңәт ихурасупнәң. Кимит курсәң дипломной не-пек хәншты олнитсум. Вәлнтийлдмемн ипуляң «Рәт ясәң дерамтты ла-боратория» хуща рә-питсум», – путартәс Га-лина.

2010-мит одн Галина ЮГУ етшуптәс па Ас-угорской институтн на-учной рәпатнека рәпит-ты питәс. Нумсәң айлат не елды аспирантурайн вәлнтыләс па 2015-мит одн «Семантика и функционирование глаголов деструктивно-

го действия в хантый-ском языке (на примере шурышкарского диа-лекта)» немпи диссер-тация хәншты етшуптәс па филологической наукайт кандидата йис.

Ёмвошн Галина Ни-колай Васильевич Шуль-гин пидхә пида вәй-тантыләс. Лүв округ мир ямәлды вер тәты департамент хуща эконо-миста рәпитл. 2010-мит одн мой версәңән. Вән научной непек хәншмәдн дыв семьяелн Александр па Кирилл пухнән сема питсәңән. Икел иса пурайн нәтәс. Диссертация непек хо-лүмтты пурайн икел нывремәл пида Са-ранск воша юхтыләс.

Рўтьщәты пурайн айлат учёной не ки-никайт лўңәтл, сәвәл, лухн хәтәтылә.

Галина, Россия мўв наука хәтл пида! Елды тәса рәт ясәң дерамта па вән докторской не-пек хәнша!

Людмила ШУЛЬГИНА

Ас олаңһан сорни ясһәт хәншәс

«Хәнты ясәң» катра газета вантмемн ванкүтды непека нух хәншум әмәш путрәт, пищмайт, йис хәнты мир арәт, моньшуптәт, амамәтцет шивалыйдсум. Мет амтәң, хән күш шуши мирлүв арсыр мұвәтн, вошәтн вәлдәт, хәнты ясәев шавиман тайләт. Шиты «Хәнты ясәң» 2001-мит ол лыпәт хойты тыләш 15-мит хәтәлдн 37-мит номерн әмәш пищма хәншман вәс.

«Сәмем үв, Асем ув»

Ешәк шуши мириём, вүща ясәем нәнәна ши китлум. Ләшкам сәмуп хәнты мирема мулды ясәң, мулды путәр ши хәншлум. Па шит муй мутра, муй пищ? Ма хүвн нуви йиңкуп вән Асем эвәлт, олаңәл ән кәлты вүтәң Асем эвәлт йирн вәлдум, сорни Асем иса нумсемн, вәнтрәмн ши вәл.

Тюмень вошн Лида немуп ләйңемн и ими хуши тәтылясыном. Вүща версумн, арсыр ве-

рәт олаңһан путрәмәсумн, ма уша версем, аданта лүв 36 олн семды питәс. Ши пурайн лүв ән нәмәсәс, хути семды хәннехә ясәлә йма мәңл па путрәл тўңа тывл.

Шит, я, юкан путәр, хәнты мосл ищи непека хәншты. Хәншты пәта ма ши иньшәслум. Лүв еша хәсды омсәс па нөхмәс:

– Я, хәләнта сәр, кәт ар хәншсум Асем олаңһан!

Ма нух ши амәтсум, сәмем үв хуятн ши хәлмәсы, Асем ув хуятн ши шиваләсы. Ма Асыём иса сәмемн ши вәл.

Сыяң әрем

Асем сыяңа аридем,
Асем ара аридем.
Мир лапәтты Асыём,
Мир енмәлды Асыём.
Асем киньща йм Ас,
Асем хурпи йм Ас.
Түрем амәтн ястәдем
Мүвн кәншман әнтәм.
Асем өрн енумсум,
Асем рүвн енумсум,
Ас ертмәлдн люхитыйдсум,
Вот вәлдмәлдн сорәлтыйдсум.
Хүдләл девман енумсум,
Йиңкәләл яньшман енумсум.
Шит ши така нәмләм
Юремәты ән па веритләм.
Мир хәләнтман аридем,
Мир вантман аридем.
Мирем пелды сәмәң,

М. Малых мирхотн

Майна Малых дәйңәл пидә

Асем пелды сәмәң.
Хәния әрем аридем,
Шитама әрем аридем,
Ма кемемна аридем,
Айдыева аридем.
Асем иты сәмәң,
Аңкем муртән сәмәң,
Атл-хәтл нәмман тайләм,
Ух вәлдәмәлн алдәләм.
Ма хушсәма хушләллә,
Мәнем лүв хушләллә,
хушләллә,
Дылаң карты иты талләллә,
Вәлты кәмн ән мәллә.
Хута вәлдум – аридум,
Хута йңхлум – аридум,
Асем олаңһан аридум,
Ух вәлдәма шавилум.
Асем сыяңа аридем.
Асем ара аридем.
Мир лапәтты Асыём,
Мир енмәлды Асыём.

Ас

Телецкий дор эвәлт увл Ас,
Алтай кев эвәлт увл Ас.
Рүшәтн алышәды Асәв – Обь.
Мүв хүват увл вүтәң Обь.
Кәт сәңхум күт эвәлт увл Ас,
Кәт рүва күт эвәлт увл Ас,
Хәлэвәт мүв эвәлт увл Обь,
Еңки юхана питты Обь.
Мүвд теләң, ташәң Ас,

Йиңкән телән, хўдән Ас,
Ма енмум мўвем ай Ас,
Наң енмум мўвен вән Ас.
Хўдән телән, әмәш Ас,
Йиңкән телән, әмәш Ас.
Дыпел дәшкам, дәшкам Ас.
Най иши вәлдийл, дыдән Ас.
Мўв похрәт күт әвәлт увл Ас,
Мўв хўват увл ёмән Ас.
Дыпел телән, телән Ас,
Ёрмак сух иты вудиял Ас.
Дәнтән, хутаңн телыева Ас,
Вои пакәтн телыева Ас,
Пәчтайн хопәтн телыева Ас,
Мир тәтыляты телыева Ас,
Сәхн, мухсәңдән телыева Ас,
Вўншән, щәпәр хўдән
телыева Ас,
Венш вантты сух иты верән Ас,
Мўв омсәнтум пурайн
тивум Ас,
Мўв хўват увл пирәш Ас.
Моторән ай хопн телән Ас.
Йис телән увл пирәш Ас.
Телецкий дор әвәлт увл Ас,
Алтай кев әвәлт увл Ас.
Рўшәтн альшәды Асэв – Обь,
Мўв хўват увл вўтән Обь.

Сәмем Һн пакәс па лұв
хәншум арһалал ишәкты
щи питсәлдам. Ариман тәймум
хурасд айлта веншәл эвәлт
йира щн хәтәс, нявләка щн йис.
Тәм неңиём немд Серафима
Хорошева. Лұв хәншум ардал
эвәлт хошум щн етәл. Шеңк ар
өрл, шеңк ар нуви хәтлал щн
верәт, суртәт алумты щира пунәс,
сәм өрл щив пунәс. Лұв пиләда
путәртты хуят сәмл, нумсәл щив
питл па путәртәл кен.

Ханнехэ па Ас – шит мет
йис лэхэсчэн. Иса вэдтэс хуват
Асн мүн лапэйтсынов, Асн мүн
яньшдтэсынов. Найң мўвем
нумэсн питсынов, вэртэң мўвем
нумэсн питсынов. Мэнтэ пураёма

щи йис. Найды не ателт, вэртлы
не ателт щи хящас».

Маина МАЛЫХ,
Тюмень вош, 2001-мит ол

Маина Иосифовна Малых
Нуви саңхум район Түкъяк
якăң кэртăн (щи пурайн Сү-
мăтвош районăн) 1955-мит од
вэн кер тыдăщ 22-митн сема
питăс. Поднавăт кэрт ашколайн
вэндтыдăс. Щăлта 1980-мит одн
Тэпăл вошăң Д.И. Менделеев
немпи пединститут етшуптумад
юпийн Тюмень вошн хăтл мър
ай пушхăт вантман па давăдман
тăйты хотн рэпитăс.

2000-мит ол вўш эвэлт
Тюмень вош государственной
университетн айдат ёх ханты
ясана вэнлтас.

М.И. Малых «Ханты ясăн» газетая 1990-мит олатн айт ханшты питăс. Лўв хурамăн па тăс ханты ясăн тайл. Ирина эвел ишисăты вентдăслэ рэт мирьев,

йис верāt мосман па сāmāңа
тāйты. Щиты эвел интām «Нохār
юх» немпи тāхийн рәпитлд па
Тюмень вош шуши мир айдат ёх
оса тāхийн кәщяя вәд. Аңкелдн
иса муй верн, тәс ясāңāн шеңк
йма нётлы.

Кашаң дўң дўв Тўкьякяң
рэт кэртада яңхял. Интәм
вэнты арсыр етнхотят, ёмәнхят-
дят, вандтупсэт вантман тайл.
Шиты мәнум ол Ас потты ты-
лэцн хон Петра воша Увас мўв
па Дальний Восток луваттыйн
нявремят рэт ясаңа па литера-
туря вөндтэты ёх мирхота яңхас.
Вантэ, рэт ханты ясцев сәмәлн
тайлалдэ.

Ма Майна Иосифовна пид
карты кел хуват вѣтаңа йисум,
щикем йма путремасман. Щи
луват нявлѣк па сѣмѣн имие. Лѣв
эвѣлтѣда Ас олѣнѣн сорни яснѣт
хѣншум хѣнты ими Серафима
Хорошева олѣнѣн еша уша вер-
сум. Серафима Хорошева 1955-
мит олн Ямал мѣв Шурышкар-
ской район Мужи кѣртѣн сѣма
питѣс па енмѣс. Айлат неңа
вѣдман нюр семлѣ йис – Тюмень
вош семлѣ хуятѣт тѣйты хота
тѣсы. Хѣнты ими Серафима Хо-
рошева так яснуп, так нумсуп
тарум хуята вѣс. Щит пѣта мѣшѣн
ѣх вантман тѣйты тѣхийн вѣдты
ѣн дѣнхас – атѣлт хотн айкемн
вѣс. Мѣт ѣмѣщ, семлѣ хѣннехѣ
шѣкшѣты верѣт тѣса тѣйс – йм
арат хурамѣн дѣмѣтсукхѣт дѣщѣ-
тѣс. Вѣткем ол юхлѣы Серафима
Хорошева хѣв пѣнта мѣнѣс. Лѣв
хѣншум хурамѣн ясѣндал сѣм-
лѣвн хѣшсѣт.

Астови пурайн

**Тәм путәр ләщәтәс
Ирина САМСОНОВА**

Рәт мўвем

Вўща, вўща,
ма рут мўвем,
Ма мирием,
ма аңкием.
Ўвты Асн ат па мәнл
Ям пөтрием, ям арием.

Тәта шиет нявремиет...
Сэмиедал тўт лавмиет.
Нёләл катлөм нёләң
пөхем,
Юхләл катлөм юхләң
ёхем.

Рут мўвемән
дойилдөм,
Рут мўвием
умәшдәләм.
Щимшар ваттөм
кәт дөхием
Ма-са, ма-са
лумтыдәләм.

Нёхәс хухлөм
нёхәс юшем,
Ләңки хухлөм
ләңки пәнтәм.
Варәс щевләң
щевләң сый,
Доньщәң ныла
нёхәс дый.

Вўща, вўща,
ма рут мўвем,
Ма мирием,
ма аңкием.
Ўвты Асн ат па мәнләт
Ялпа тыйты
мир ёх арәт.

Тәмәш кўлы ар хән-
ты мир поэт Ми-
куль Шульгин хәншәс.
Тәм ванән Югра мўв
киника лўңәтты вән
хотн шуши мир әк-
тәшийдсәт. Лыв арәң-
моньшәң хәнты ики
шәңәт Микуль Шульгин
нәмәдмәсәл. Вантә, тәм
хуятәв 2020-мит одн
ләлн 80 тәда йис. Щи
пәта лўв эвиел Наталья
Величко, имел Евдокия
Нёмысова арәң па пут-
раң етнхот ләшәтсәңн.
Тәм вәйтантупсыйн ар

Етнхота юхтум мир

М.И. Шульгин

хәннехә хәнты мир по-
эт нәмәдмәсәт.

Мир әкмум хотн
хәнты ёх поэт
Микуль Шульгин эви
Наталья Величко лупәс:
– Мўң ащев енмум
мўва ванкўтлы яңхийл-
лўв. Горки вошн киника
лўңәтты хотн вәйтан-
тупсы ләшәтыйдсўв.
Вантә, лўв щәта кашәң
хәннехәйн яма вөсы
па нәмман тайда. Юхи
хәшум олда ащем Гор-
ки вошн вәс. Нәмдем,
ая вәдмемн лўңән Аса
щәщем па щәтыщәщем
хушә яңхийлсўв. Ащем
нявләк нумсуп ям хән-
нехә вәс.

Хәнты мир учёной
Хими Евдокия Нё-
мысова ай павтәс:

– Давәрт путәртты,
нявремдам ащи Микуль
Шульгин хўвн әнтәма
йис. Лўв хәншум стих-
лад мирн яма вәдыйт
па лўңәтлайт. Микуль
хәнты мирл, Ас юханл

Е. Нёмысова па Е. Айпин

мосман тайсәлэ. Лўв
хәншум стихлад мўң ху-
дыева «Мави Ас» немуп
киникая яха әкәтсәлўв.
Тәмхәтл дьпи нумсема
ям айлат ёх лўв ардал
арисәт.

Василий Шульгин
немәң-сыйң яйл
олаңән лупәс:

– Микуль яюмн па
аньхемн ма иса нётман
тайсаюм. Дын Ёмвош
педучилищә вохсалн
мәнты вәндтыйлты.
Щәлта елды Ленинград
воша вәндтыйлты мән-
ты партсәлн. Щиты яюм
па аньхем памтум тәс
ясәң унтасн вән непе-
кәңә йисум. Тыв юх-
тум ёха вән пәмәшипа
лупты ләңхалум, нын,
вантә, яюм Микуль
Шульгин нәмладн. Щәл-
та лўв хәншум стих-
ладн дыләң.

Тәм етн хотн М. Шуль-
гин рәтн не Людмила
Гурьева (Шульгина) ясәң
эвәлт уша йис, хән-

ты мир поэт Микуль
Шульгин Асов кәртән
вош хулы лўв нәмәдн
альда.

Вудәң поэт ими
Мария Волдина
нәмәдмәсәл:

– Микуль Шульгин
шәңәт пида мин ар
пўш яха Россия мўв
луваттыйн арсыр вәй-
тантупсәтн стихәт дў-
ңәтман яңхсумн. Ван-
тә, щи пурайн Югра
мўвевн вошәт омәсты
питсайт, мўв вуй нух
талты ёх рәпитты ол-
ңитсәт. Щи хуятәт ке-
ша мин хәнты мир
вәлупсы олаңән стихәт
лўңтыйдсумн. Лўв ям
нумсуп хәннехәя вәс.

Тәм вәйтантупсыйн
Ёмвош технолого-педа-
гогической колледжән
вәндтыйлты эвет, пу-
хәт Микуль Шульгин
хәншум арат лўңәтсәт.

Ульяна ДАНИЛО

Сүмәтвош йис пурмәсәт әкәтты хот олаңан лупәс

Сүмәтвошан районной краеведческой музей хот кәшәя ар ол мәр Людмила Васильевна Андриянова вәл па рәпитл. Шив йәңхмемн ма немасыя дүв пидада вәйтантийсум па путрмәсум.

Людмила Васильевна яснәт эвәлт уша йис, хуты тәмәшч вән районной краеведческой музей хот йәмкем арат ол тәта вәлүм арсыр мирн хурамәңа па тўңширәңа ләшәтсә. Мет олаңан тәм йис пурмәсәт шавиты хот иса 1979-мит ол вўш эвәлт Сүмәтвошан неңан Наталья Елизаровна Филипповичан пўншсы. Ши олаңн, вантә, шеңк лавәрт вәс шимәш музей хот верты. Тәмәшч арсыр йис пурмәсәт әкәтты па шавиты хот Сүмәтвошн далә елпийн арсыр хәннехуятә верты нумәс тайсәт па ищипа ән версәт. Тәп 1979-мит олн хон пурайн шураһс хә вәлүм хотн Сүмәтвош вошәң па районан кәшәйт нумәс ширн краеведческой музей хот ләшәтты пиньшәсә. Районной комитет партия кәшәйт, шуши мир хәннехуятә муй вошәң кўтуп әшколайн нявремәт вәнләтты ех шеңк яма тәм вән йис пурмәсәт әкәтты хот ләшәтты нәтсәт. Кашәң хәннехә ши олаңн хәнты, вухалә, сәран муй рўш мирәт йис пура вўш эвәлт хәшум сухәт, нирәт, хўл па вой велпәсләты верәтн тәюм пурмәсәт велши пўншум Сүмәтвошан краеведческой музей хота тәс. Ши ол пурайн кашәң хә муй не ләңхас, ләлн дыв хушәла йис пурмәсәт шавиты хот йәмсыева ат ләшәтсы.

Сүмәтвошан районной краеведческой музей хот 2019-мит олн 40 ола йис. Шимәш

вер ищиты пориләсәт. Музей хотәд сема питум хәтләтн Ас потты тыләшч кимит шәпәлн дыв «Меньшиковские чтения» немуп научно-практической конференция лўнтупсәт кашәң кәт ол мәр ләшәтләт. Әхәт сыр-сыр научной рәпатәйт верум хәннехуятә унтасн дыв тәм йис пурмәсәт әкәтты хотәлн наука ширн немасыя киника хәншләт па лўнәтты шира есәлләт. «Меньшиковские чтения» лўнтупсәтн арсыр докладәт верум хәннехуятә ши йилпа хәншум киникайт китлүйт. Людмила Васильевна яснәт ширн, хәшум олаңн шеңк ар әмәңхәтл Сүмәтвошн пориләсы. Шиты дыв Сүмәтвошел сема питум хәтләл вўш эвәлт 2018-мит ол лўнәң 425 тәл лувата йис. Ши пурайн дыв хушәла шураһс хә Ксенофонт Васильевич Добровольский йилпа омсум хот пўншсы. Ин ши хотәлн немасыя айдат ех пәта киникайт лўнәтты хот ләшәтсәт. Ши вер тумпийн юхи хәшум олаңн Сүмәтвошн газ мушәтум вер 65 ола йовум пәта әмәңхәтл постәсы. Людмила Васильевна яснәт ширн, кашәң пўш шимәш хәтләт пориләты пурайн шеңк шимл хәннехә дыв хушәла юхтйидты питәс. Вантә, Сүмәтвошн газ кәншум пурайн тәта вәлүм па рәпитум хәннехуятә мултыкем ән-тәма йисәт, итәх хуятәт пиршәмәсийт па мәшитты питсәт. Шәл-

та исторической сквер тәхи па Сүмәтвошн рўва олаң нўмпийн шеңк хурамәңа йилпа омәссы.

Сүмәтвошн вәлты архив тәхи 100 ола йовум әмәңхәтләл тәта мосванән ищи постәсы. Тўт хәрәтты тәхи 100 ола йис. Район пәлньницәин рәпитты ай нявремәт сема питты акушерской служба тәхи ищиты 100 ола йис. Шайтанка ай кәртые ищиты тәта мосванән 115 олаң постәсы па Лев юхан кәрт 85-мит ол әмәңхәтләл пәта пори ләшәтсы.

Елды пәла ма иньшәссем йис пурмәсәт шавиты хот кәшә не, муй арат хәннехә дыв хушәла рәпитл па муйсәр верәт юхи хәшум олаңн версәт?

Людмила Васильевна юхлы пәла путәртәс, хуты тәмхәтл дыв Сүмәтвошан районной краеведческой музей хотәлн 14 хәннехә рәпитл.

Дыв кўтәлн вәлләт: методической рәпатнекәт, вух лўнәтты не, арсыр йис пурмәсәт, сыр-сыр ләмәтсухәт шавиты муй вантты неңәт, библиотекарә па научной верәт арталәты хәннехуятәт. Хән Людмила Васильевна тәм хота 1996-мит олн рәпитты юхтәс, ши

олаңн музей хуши шураһс мулгас арсыр ийха әктум пурмәс вәс. Лўв ясәңләл ширн, катра ар пәләк хәнты муй па вухалә йис пурмәсәт па хурамәңа әнтум ләмәтсухәт әкәтсийт. Еша әхәтшәк сәранәт, рўшәт муй па арсыр тыв юхәтты мир пурмәсәт ищиты тәм краеведческой музей хота әкәтты питсийт. Шәлта Вулаң далә юпийн ләлясум ех эвәлт сырсыр пурмәс муй айкеләт, хурәт ищиты музей хота әкәтсийт.

Ши тумпийн далә Сүмәтвош район арсыр ай кәртәтн муй вошәтн тўңширәңа па вешкәтә рәпитум әл хәннехуятә олаңан тәм йис пурмәс шавиты хотн рәпитты ех ищиты айкеләт ийха әкәтсәт па непека нух хәншсәт. «Район луватн вәлты краеведческой музей хотәт унтасн мўң айлат ехлўв сырыя вәлүм хәннехәйт олаңан арсыр мосты айкеләт уша павәтты шир тайләт», – тәмиты мет юхи хәшум кўтн Сүмәтвош районан йис пурмәсәт шавиты хот кәшә Людмила Андриянова нәхмәс.

Владимир ЕНОВ

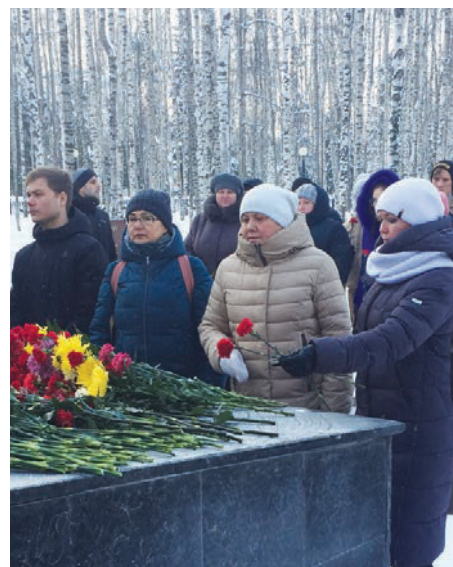
Сталинград вош вэньдэсэ

77 ол юхды Вудаң Отечественной дадь пурайн мет даварт Сталинградской дадь суһаһ. Щит вэщ тыдэщ 1942-мит ол 17-мит хэтл вүш эвэлт 1943-мит ол тэнлуп тыдэщ кимит хэтл вэнтэ Воронежской, Ростовской, Волгоградской областятн па Калмыкия мўвн вэс. Щата 1 миллион 130 солтатлўв пэрсэ.

Тэнлуп тыдэщ Ёмвошэң ёх ши даһн даһасум ёх нэмәдман Победа парк хуца кев хурас едпийн аня лыптат пунсат. Мўң ханты па вухаль мирңан газетайңан рэпитты ёхлўв ищи шив йңхсат. Вантэ, мўң увас мир ёхлўв ищи щата даһассат, ар хуят щата пэрсэ. «Луима сэрипос» газетайн рэпитты хэ Николай Меров ай тэс: «*Прокопий Фадеевич Меров щатыща-щем щата даһасэ. 1943-мит*

олн даварта мәшмәдсы, хўв мәр хәрн уләс. Щәдта ай тохтурәтн вәйтсы па Кострома вошәң госпиталә тәсы. Лўв кўр паңдал ишкийн певсыйт, щирн хулт евәтсыйт. 1944-мит олн юхи китсы. Лўв 90 ол вэнтэ вэс».

Сталинградской дадь хән ар хуят пэрсэ, мўң иса пурайн ши ёх олаңан нэмлўв. Тәмхәтл Победа парк хуца ши дадь хәрәтн пэрум ёх нэмәдмәты щира пушкан эвэлт есәдсы.

Александр Иванович Исыпов (1926-1999-мит олатн вэс). 18 ола ювмадн даһасты мәнәс. Рәт мўв, па хон пеләк Австрия мўв Вена хон вош, Венгрия мўв Будапешт хон вош, Чехословакия мўв эвәлт фашистат вошитәс. Германияйн Победа хәтл постәс. «За отвагу», «За взятие Вены», «За победу над Германией» па па мевд посат тайс.

1945
2020

Никита Степанович Тарасов щәщем апши 1941-мит олн Омск вошн артиллерийской ашкола етшуптәс па ворошиловской стрелок иты дадь хәра китсы. Москва хон вош эвәлт вуракәт вошитәс. Щәдта Сталинград вош пўңалн даһасэ. Ван хәтлуп тыдэщ 19-митн 1942-мит олн пэрсэ. Верхне-Кумской станица пўңалн шавиман вәл.

Нәмты питлэлўв

Афанасий Алексеевич Гришкин 1913-мит олн сема питәс. Вудаң Отечественной дадь пурайн Берлин вэнтэ даһасман йңхәс. Ши юпийн дадь пәта пурмәсәт верты заводән рәпитәс. 1946-мит олн юхды керләс, ар мевд пос тайс.

**Тәм лопәс дэщәтәс
Людмила ГУРЬЕВА**

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№3 (3543), 13.02.2020

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Врио директора, главный
редактор – **Кондина Г.Р.**
Телефон (3467) 33-22-72

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г.Ханты-Мансийск,
ул.Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул.Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**

Тираж **2166** экз.
Заказ **591**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных
технологий и массовых
коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения
редакции.